

Adam Szejnfeld

Deregulacja – Fakty i mity

Warszawa, kwiecień 2025r.

Wstęp.

Jak ważnym procesem, ale i trudnym, nie tyle do przeprowadzenia, ale przede wszystkim do utrzymania w systemie prawa, jest deregulacja, wiem chyba najlepiej. Brałem bowiem osobisty udział na niwie samorządowej, parlamentarnej i rządowej w większości procesów deregulacji oraz odbiurokratyzowania administracji podejmowanych od 1989 roku. Współpracowałem m.in. z Zespołem ds. Odbiurokratyzowania Gospodarki prof. Leszka Balcerowicza działającym przy Komitecie Ekonomicznym Rady Ministrów za czasów premiera Jerzego Buzka, w Sejmie kierowałem pracami Komisji Nadzwyczajnej do spraw związanych z ograniczaniem biurokracji oraz Komisji Nadzwyczajnej „Przyjazne Państwo” do spraw związanych z ograniczaniem biurokracji, a nawet konsultowałem i opiniowałem niektóre propozycje Zespołu ds. Deregulacji Romana Kluski za czasów rządów Jarosława Kaczyńskiego. Wszystkie te próby były jednak wąsko zakrojone i przynosiły mało wymierne efekty. Dopiero inicjatywa podjęta za rządów premiera Donalda Tuska doprowadziła do powstania – w mojej ocenie – największej w historii liczby ustaw oraz nowelizacji przepisów zmieniających prawo na korzyść obywateli i przedsiębiorców. Był w tym między innymi zbiór moich ustaw medialnie nazwany „Pakiem Szejnfelda”, który powstawał w Sejmie w czasie, kiedy byłem przewodniczącym Komisji Gospodarki a później rozwinął się i poszerzył w okresie, kiedy byłem sekretarzem stanu w Ministerstwie Gospodarki.

„Pakiet Szejnfelda”.

Nowe ustawodawstwo wprowadziło m.in.: domniemanie uczciwości podatników, zmianę kultury zaświadczeń na kulturę oświadczeń, skrócenie oraz ograniczenie kontroli firm, prawo zawieszania działalności gospodarczej, „zero okienka” w zakresie rejestracji działalności gospodarczej, ograniczenie administracyjnej reglamentacji działalności gospodarczej (zmniejszenie liczby koncesji, zezwoleń, pozwoleń), ogólną oraz indywidualną interpretację prawa, milczącą zgodę organu administracji, ograniczenie tzw. aresztów wydobywczych, likwidację lub zmniejszenie wielu opłat skarbowych i administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców, zmniejszenie kosztów oraz ułatwienia w zakładaniu spółek prawa handlowego, możliwość przekształcania formy prawnej prowadzonej działalności gospodarczej na inną, transparentność działania administracji, „euro przed euro”, czyli prawo rozliczania się walutą obcą, odpowiedzialność majątkową urzędników.

Pakiet zawierał całkowicie nowe ustawy, m.in. ustawę o zmniejszeniu barier administracyjnych dla obywateli i przedsiębiorców, ustawę o upadłości konsumenckiej, ustawę o partnerstwie publiczno-prawnym, czy ustawę o praktykach absolwenckich, ale także ponad 1000 przyjętych przepisów, które znalazło się w nowelizacjach istniejących ustaw zmieniając m.in. ustawę o swobodzie gospodarczej, Ordynację podatkową, Kodeks pracy, Kodeks postępowania administracyjnego, Kodeks spółek handlowych, Kodeks karny, Kodeks postępowania karnego, Prawo upadłościowe i naprawcze, Prawo zamówień

publicznych, ustawę o odpowiedzialności karnej podmiotów zbiorowych (firm), Prawo dewizowe, itd....

Nie jest najtrudniej zmienić prawo, najtrudniej jest zmienić ludzi!

Doświadczenie uczy, że mimo podejmowania skutecznych, bo faktycznie zmieniających prawo, rozwiązań legislacyjnych, opinia społeczna jest przekonana, że żadna ekipa polityczna rządząca państwem nigdy nic nie zrobiła na rzecz zmniejszenia biurokracji i nadregulacji, ba, podejmowano wyłącznie działania odwrotne. Przekonanie to jest błędne, ale zarazem paradoksalnie uzasadnione, bowiem jak minione lata uczą nie jest najtrudniej zmienić prawo, najtrudniej jest zmienić ludzi. Chodzi z jednej strony o tzw. „mentalność urzędniczą”, a z drugiej strony o nieustanną wojnę polityczną liberałów z etatystami. Niestety, mentalność urzędnicza i etatyzm w zasadzie wygrywają wojnę o wolność i swobodę.

Urzędniczy opór, administracyjna pragmatyka stosowania prawa, a w końcu cofanie zmian przez ekipy polityczne przeciwne deregulacjom i zmniejszeniu biurokracji powodują, że nowe przepisy albo nie działają (bowiem nie są stosowane – tu najlepszym przykładem jest moja ustawa o odpowiedzialności majątkowej funkcjonariuszy publicznych za rażące naruszenie prawa, która mimo, że obowiązuje już czternaście lat nigdy nie została zastosowana), albo są derogowane lub na niekorzyść obywateli i przedsiębiorców nowelizowane, co powoduje, że po kilku latach wracamy do punktu wyjścia. Mamy z tym do czynienia także obecnie, po ośmiu latach rządów PiS, kiedy ponownie premier Donald Tusk i jego ekipa muszą naprawiać prawo, które już wcześniej było poprawione. Poniżej będzie można zapoznać się z liczną tego liczbą przykładów.

Wolność i swoboda!

Dążenie do wolności i swobody jest nieodłączną cechą Polaków. Uwidoczniła się ona szczególnie po 1989 roku i nasila z roku na rok praktycznie w każdej dziedzinie obywatelskiej aktywności. Niestety, mimo wielu działań podjętych na rzecz ograniczenia biurokracji, wzmocnienia podmiotowości obywateli wobec państwa, zmiany nastawienia administracji publicznej do społeczeństwa, a przede wszystkim budowania większego zaufania państwa do swoich obywateli, w tym do przedsiębiorców, zarzuca się rządzącym niemal zupełną bierność w tej dziedzinie.

Czy tak jest naprawdę? Czy polskie władze nic nie uczyniły, by zmniejszyć w naszym kraju biurokrację, by zlikwidować nadregulację i ograniczyć – niezbędną do pozostawienia – reglamentację administracyjną? Czy naprawdę niczego nie dokonano, a jeśli już, to czy faktycznie jedynie w niewielkim zakresie?

By odpowiedzieć na te pytania, poniżej przedstawiam spis tylko przykładowych rozwiązań spośród setek wcześniej podjętych przez ekipę premiera Donalda Tuska, w tym i przeze mnie, ujętych w tysiącach przepisów, w zakresie realizowania nowej filozofii budowania zaufania państwa do obywateli i wiążącej się z nią zmiany przepisów oraz procedur

zmierzających do ograniczania zbędnej biurokracji w każdej dziedzinie aktywności ludzi: i tej prywatnej, i tej społecznej, i tej zawodowej, i tej gospodarczej.

Po ośmiu latach rządów PiS wiele z tych rozwiązań przestało obowiązywać albo przestano je stosować.

Adam Szejnfeld

I. BUDOWANIE ZAUFANIA DO OBYWATELI

„Kultura oświadczeń” zamiast „Kultury zaświadczeń”

Zastąpiliśmy obowiązek składania w urzędach dokumentów i zaświadczeń prawem przedkładania oświadczeń. To fundamentalna reforma budująca zaufanie państwa do obywateli i ograniczająca bariery administracyjne dla obywateli i przedsiębiorców.

Domniemanie uczciwości podatników i przedsiębiorców

Wprowadzono zasadę, że natychmiastową wykonalność decyzji (nakładanie i ściąganie kar finansowych) można nadać dopiero wtedy, gdy decyzja w tym zakresie jest ostateczna lub orzeczenie sądu jest prawomocne. Wcześniej można było zastosować to już po postawieniu zarzutów. Rozwiązanie dotyczy ponad 25 milionów podatników w Polsce, w tym wszystkich przedsiębiorców. Ta przełomowa zmiana w relacji fiskus–podatnik była możliwa dzięki zmianie przepisów Ordynacji podatkowej.

„Milcząca zgoda urzędu”.

Wprowadziliśmy dorozumianą zgodę administracji publicznej. Oznacza to, że w określonych sprawach, np. przy wiążącej interpretacji prawa, termin na wydanie zgody wynosi 30 dni. Po upływie tego czasu uważa się, że stan zaprezentowany w stanowisku wnioskodawcy jest zgodny z prawem.

Zwiększanie symetrii praw w relacji państwo – obywatel

Skróciliśmy z 10 do 5 lat okres przedawnienia zobowiązań obywateli wobec ZUS-u. Tym samym ZUS, dotychczas uprzywilejowany, ma takie same zobowiązania wobec obywateli jak obywatele wobec ZUS-u.

Kopie dokumentów zamiast oryginałów

Wprowadziliśmy prawo składania w urzędach nie tylko oryginalnych dokumentów, ale także ich kopii. Dzisiaj nie ma już także obowiązku potwierdzania zgodności kopii z oryginałami.

Zakaz dla urzędów

Urzędy nie mają już prawa żądać od obywateli dokumentów, które same mogą pozyskać urzędowych rejestrów i baz danych albo z innych urzędów.

Nakaz dla urzędów

Wprowadziliśmy nakaz przyjmowania przez administrację publiczną wniosków obywateli i podań niekompletnych. Do tej pory wnioski takie były oddalane.

Skrócenie terminów uzyskania urzędowych zaświadczeń

Przykładowo, skróciliśmy z 14 do 3 dni czas oczekiwania na wydanie potwierdzenia o nadaniu NIP-u podmiotom innym niż osoby fizyczne.

Zwiększenie transparentności działania administracji publicznej

- **Metryczka administracyjna** – wprowadzono obowiązek zakładania w urzędach dla każdej sprawy metryczki administracyjnej, w której są odnotowywane dane osób, które zajmowały się daną sprawą administracyjną z zaznaczeniem, w jakim zakresie oraz w jakim okresie toczenia się sprawy administracyjnej dana osoba ją prowadziła.
- **Publikacje** - zobowiązaliśmy instytucje publiczne (np. ZUS, NFZ i KRUS) do publikowania opinii w zakresie przepisów dotyczących ich działalności, m.in. wydanych przez nie interpretacji prawa.

Odpolitycznienie prokuratury

Rozdzieliliśmy polityczną funkcję Ministra Sprawiedliwości od merytorycznej funkcji Prokuratora Generalnego. Dzięki temu zwiększyła się niezależność Prokuratury i zmniejszyły się ewentualne polityczne wpływy na prowadzone postępowania.

„Areszty wydobywcze”

Zmieniono przepisy postępowania karnego tak, aby zdecydowanie ograniczyć możliwości stosowania przedłużających się aresztowań, wzmocniono jednocześnie prawną pozycję osób tymczasowo aresztowanych, zwłaszcza przedsiębiorców.

ePUAP – elektroniczna Platforma Usług Administracji Publicznej

Rozwinęliśmy ogólnopolską platformę teleinformatyczną, która pozwala obywatelom realizować swoje sprawy przez Internet, bez konieczności osobistej wizyty w urzędzie. ePUAP udostępnia usługodawcom (jednostkom administracji centralnej i samorządowej, w tym urzędom gmin) infrastrukturę technologiczną do świadczenia usług on-line, m.in. w ramach „Profilu zaufanego”. Dzięki niemu obywatele mogą składać pisma elektroniczne ze skutkiem prawnym bez konieczności stosowania podpisu kwalifikowanego.

Urzędy pracy on-line.

Osoby bezrobotne i poszukujące pracy mają teraz możliwość elektronicznej komunikacji z urzędami pracy. Korzystając z podpisu elektronicznego lub „Profilu zaufanego”, można zarejestrować się w urzędzie pracy, zaktualizować swoje dane lub złożyć inne wnioski bez konieczności osobistej wizyty w urzędzie.

eWUŚ – elektroniczna Weryfikacja Uprawnień Świadczeniobiorców

Dzięki tej platformie pacjenci w całym kraju mogą realizować swoje prawo do nieodpłatnego leczenia przy pomocy numeru PESEL, potwierdzając tożsamość dowodem osobistym albo oświadczeniem. Do tej pory trzeba było korzystać z zaświadczenia ważnego tylko w danym miesiącu.

ZIP – Zintegrowany Informator Pacjenta

Wszyscy ubezpieczeni w NFZ mają teraz dostęp przez Internet do swojej historii medycznej. Każdy pacjent może sprawdzić informacje o sobie: historię leczenia, jego koszt, wysokość odprowadzanych składek, recepty oraz skierowania na specjalistyczne badania. Przed wizytą u lekarza można też sprawdzić, czy jest się uprawnionym do bezpłatnego leczenia, dowiedzieć się, jak długa jest kolejka do specjalisty lub sanatorium. Żeby skorzystać z usług ZIP, wystarczy jedynie login i hasło do systemu.

PIT przez Internet

Umożliwiliśmy podatnikom podatku dochodowego od osób fizycznych składanie deklaracji podatkowych PIT przez Internet, bez konieczności posiadania kwalifikowanego podpisu elektronicznego.

Zniesienie obowiązku posługiwania się NIP-em

Znieśliśmy obowiązek posługiwania się numerem identyfikacyjnym NIP przez osoby nieprowadzące działalności gospodarczej, czyli przez każdego obywatela, który nie jest przedsiębiorcą.

Ułatwienia dla małych producentów energii

Zwolniliśmy małych wytwórców z obowiązku prowadzenia działalności gospodarczej w przypadku sprzedaży nadwyżek energii z własnej produkcji. Zwolniliśmy ich także z opłat za przyłączenie do sieci energetycznej. Pozwoli to na rozwój energetyki rozproszonej, także w prywatnych gospodarstwach domowych.

„Zgłoś i działaj”

Ustanowiliśmy prawo rozpoczynania działalności gospodarczej jeszcze przed zarejestrowaniem firmy.

„Zero okienka”

Elektroniczna rejestracja firm z dowolnego miejsca w Polsce i na świecie za darmo, a także praktycznie w jeden dzień. Procedura ta dotyczy przedsiębiorstw, osób fizycznych, jak i spółek cywilnych.

„S-24”

Wprowadziliśmy rejestrację spółek z o.o. przez Internet i w ciągu jednego dnia.

PPK – Pojedynczy Punkt Kontaktowy

Platforma obsługi wszystkich przedsiębiorców świadczących usługi na terytorium Polski. PPK funkcjonuje przez Internet i dotyczy zarówno firm z Polski, jak i z zagranicy.

Stop rujnącej kontroli.

Nastąpiło radykalne ograniczenie zakresu i zasad kontroli przedsiębiorców. Wprowadzono m.in.:

- obowiązek zawiadomienia o kontroli z co najmniej 7-dniowy wyprzedzeniem,
- obowiązek powiadomienia o prawach i obowiązkach kontrolowanego, przed przystąpieniem do kontroli,
- prawo wniesienia skutecznego sprzeciwu wstrzymującego kontrolę,
- oddalenie dowodów zebranych ze złamaniem prawa (tzw. owoce zatrutego drzewa),
- zakaz przeprowadzania jednocześnie więcej niż jednej kontroli w tym samym czasie,
- skrócenie maksymalnego czasu trwania kontroli liczony w skali roku i uzależnienie tego czasu od wielkości firmy.

II. UŁATWIENIA DLA PRZEDSIĘBIORCÓW

Zawieszanie działalności gospodarczej

W okresie zawieszenia działalności (od 30 dni do dwóch lat) znieśliśmy w zasadzie wszystkie obowiązki przedsiębiorcy, w tym sprawozdawcze, podatkowe i składkowe. Pierwszy raz w historii można zawieszać działalność gospodarczą ze wszystkimi pozytywnymi konsekwencjami tego rozwiązania.

Elastyczny czas pracy

Wprowadziliśmy rozszerzony okres rozliczania czasu pracy, ruchomy czas pracy oraz zmodyfikowaliśmy tryb wprowadzania przerywanego czasu pracy. Te zmiany Kodeksu pracy służą ochronie istniejących miejsc pracy i zachęcaniu do tworzenia nowych, oraz ograniczaniu umów cywilnoprawnych w zatrudnieniu.

Ułatwienia w zakładaniu spółek

Obniżyliśmy wymagany kapitał zakładowy w spółkach z o.o. z 50 tysięcy złotych do 5 tysięcy złotych, a w spółkach akcyjnych z 500 tysięcy złotych do 100 tysięcy złotych. Uprościliśmy procedury rejestracyjne i przepisy dotyczące działalności tych spółek.

Zmniejszenie liczby koncesji

Radykalnie zmniejszyliśmy liczbę koncesji, zezwoleń, pozwoleń, licencji, a także działalności rejestrowanej. Złagodiliśmy wymogi prawne w przypadku koniecznych regulacji (np. z powodów ochrony życia, zdrowia, bezpieczeństwa czy ochrony środowiska). Zmniejszyliśmy poziom regulacji, np. zamieniając obowiązek uzyskania zezwolenia na zwykłą rejestrację zakresu działania w danej dziedzinie.

Wolność przekształcania firm

Wprowadziliśmy więcej wolności w kształtowaniu statusu prawnego firmy. Nowe przepisy umożliwiają i ułatwiają przekształcanie firm, np. przedsiębiorstw jednoosobowych oraz spółdzielni pracy, w spółki prawa handlowego.

Wiążące rozszerzona interpretacje prawa

Rozszerzyliśmy prawo wnoszenia o indywidualną wiążącą interpretację prawa na wszystkie obowiązki publiczno-prawne, a nie tylko na podatki, np. na ZUS czy sprawy z zakresu ochrony środowiska. Oznacza to, że przedsiębiorcy nie wolno ukarać, jeśli zastosował się do otrzymanej interpretacji prawa.

Interpretacje ogólne prawa

Nowe rozwiązania dają możliwość wystąpienia o interpretację prawa podatkowego nie tylko przez danego przedsiębiorcę w określonej sprawie, ale także przez organizacje reprezentujące przedsiębiorców w każdej sprawie dotyczącej obowiązku podatkowego.

REGON

Znieśliśmy wymóg posiadania przez przedsiębiorców numeru identyfikacyjnego REGON.

Zniesienie obowiązku przekształcenia firm

Znieśliśmy obowiązek przekształcenia spółki cywilnej w spółkę prawa handlowego po przekroczeniu określonego progu dochodów.

Depenalizacja prawa gospodarczego

Zmniejszyliśmy restrykcyjność prawa dzięki obniżeniu maksymalnego wymiaru kary finansowej (np. z 20 milionów złotych do 5 milionów złotych czy z 10 procent do 3 procent obrotów) oraz wprowadziliśmy prawo kasacji wyroków.

Zmniejszenie obciążeń sprawozdawczych

Zastąpiliśmy comiesięczne sprawozdania RMUA ZUS i FUZ sprawozdaniami składanymi tylko raz w roku.

Zmniejszenie obowiązków zgłoszeniowych

Teraz przedsiębiorca nie musi zgłaszać do Państwowej Inspekcji Pracy oraz Państwowej Inspekcji Sanitarnej informacji o miejscu, rodzaju, zakresie prowadzonej działalności, a także o zmianach technologii i profilu produkcji. Informacje te PIP i PIS uzyskają od ZUS-u i GUS-u.

Obniżka kosztów firm

Zlikwidowaliśmy całkowicie opłaty za wpisy do rejestrów, np. opłatę za rejestrację firmy w ewidencji działalności gospodarczej oraz za zmiany w tej ewidencji. Obniżyliśmy także inne opłaty za wpisy do rejestrów, np. koszty sądowe wpisu do KRS-u oraz koszty związane z dokonaniem zmian we wpisie. Zlikwidowaliśmy też wiele innych opłat administracyjnych i kosztów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej albo zmniejszyliśmy ich wysokość, np. obniżyliśmy stawkę odsetek za zwłokę od zaległości z korekt deklaracji podatkowej.

Zatory płatnicze.

- Zliberalizowaliśmy przepisy oraz skróciliśmy okres, w którym podatnik będzie mógł dokonać korekty podatku należnego. Zmiany w korzystaniu z tzw. „ulgi na złe długi” mają na celu m.in. walkę z zatorami płatniczymi.
- Znowelizowaliśmy ustawę o terminach zapłaty w transakcjach handlowych. Zgodnie z ustawą termin zapłaty w transakcjach między przedsiębiorcami nie powinien przekraczać 60 dni, a w umowach z podmiotami państwowymi ma wynosić jedynie 30 dni, w przeciwnym razie wierzyciel będzie mógł naliczyć dłużnikowi odsetki ustawowe, odsetki za zwłokę, a także żądać rekompensaty kosztów odzyskania należności. Nowe przepisy mają pomóc w zmniejszeniu opóźnień w zapłacie należności przez dłużników oraz zachęcać strony, by stosowały krótsze terminy rozliczeń.

Ułatwienia w wykorzystaniu urlopu wypoczynkowego

Wydłużyliśmy czas na wykorzystanie zaległego urlopu pracowniczego do 30 września roku następnego.

Wprowadzenie staży absolwenckich

Ustanowiliśmy prawo prowadzenia przez pracodawców staży absolwenckich, które znosi biurokratyczne bariery w tym zakresie.

Uczciwa konkurencja w handlu

Wprowadziliśmy nowe przepisy ułatwiające walkę z nieuczciwą konkurencją, jaką jest nielegalny handel uliczny.

Wzmocnienie izb gospodarczych

Zliberalizowaliśmy przepisy dotyczące działania izb gospodarczych, m.in. wprowadzając prawo nadawania osobowości prawnej oddziałom terenowym izb. Ułatwia to prowadzenie przez nie działalności gospodarczej.

Ułatwienia dla firm w świadczeniu pomocy dla potrzebujących

Zlikwidowaliśmy obowiązek uiszczenia podatku VAT od produktów spożywczych przeznaczonych na cele charytatywne. Wcześniej zwolniliśmy producentów, a następnie także handel i dystrybucję. Tym samym będzie się bardziej opłacało przedsiębiorcom przekazywanie produktów żywnościowych potrzebującym, co ułatwi organizacjom prowadzącym działalność humanitarną i charytatywną ich pracę.

Ułatwienia w prowadzeniu działalności podlegającej przepisom celnym

Ustanowiliśmy status Upoważnionego Przedsiębiorcy AEO – co daje m.in. uprawnienia do priorytetowego traktowania w kontrolach celnych, zmiany miejsca przeprowadzania kontroli celnych, łatwiejszy dostęp do uproszczeń celnych, priorytetową obsługę zgłoszeń celnych i wszelkich wniosków oraz innych czynności kontrolnych, korzystania z wydzielonych miejsc do kontroli i wydzielonych pasów ruchu, odstąpienie od żądania składania zabezpieczeń.

Ułatwienia dla osób, w tym eksporterów, w przekraczaniu granicy

Wprowadziliśmy m.in. systemy „One stop”, „Zielone pasy”, „eBooking BUS”, mające na celu zmniejszenie biurokracji celnej oraz skrócenie czasu przekraczania granicy.

Deregulacja dostępu do wykonywania zawodów

Uchwaliliśmy ustawę deregulującą dostęp do zawodów regulowanych. W sumie były trzy transze deregulacji i zmian zakresu działania korporacji zawodowych w Polsce. Dotyczy to m.in. zawodów: notariusza, komornika, adwokata, radcy prawnego, trenera sportowego, przewodnika turystycznego, pilota wycieczek, pracownika ochrony, detektywa, rzeczoznawcy majątkowego, syndyka, zarządcy nieruchomości, pośrednika

nieruchomości, geodety, bibliotekarza, taksówkarza czy szypra żeglugi śródlądowej. W sumie zderegulowano ok. 250 zawodów i korporacji.

III. KORZYSTNE ROZWIĄZANIA DLA PODATNIKÓW

„Euro przed euro” – zniesienie zasady walutowości

Wprowadziliśmy prawo rozliczania się w euro oraz w każdej innej walucie niż złoty. Dla przedsiębiorców oznacza to zmniejszenie ryzyka kursowego oraz ograniczenie kosztów biurokratycznych i finansowych prowadzenia działalności gospodarczej.

Pełny VAT kasowy dla MŚP

Przedsiębiorcy korzystający z metody kasowej płacenia VAT-u nie muszą już płacić tego podatku, jeżeli nie otrzymają zapłaty za wystawioną fakturę. Tym samym zniesiliśmy m.in. obowiązek zapłaty podatku VAT po 90 dniach od wystawionej faktury, nawet jeśli nie otrzymało się za nią zapłaty od swojego dłużnika. Zmiana fundamentalnie ogranicza zatory płatnicze.

Ułatwienia rachunkowe dla małych firm

Mikroprzedsiębiorcy nie muszą już rozliczać się z fiskusem za pośrednictwem banku. Eliminuje to konieczność prowadzenia dwóch odrębnych rachunków bankowych i zmniejsza koszty rozliczeń małych firm.

Uproszczona księgowość

Rozszerzyliśmy, przez podwyższenie „progu wejścia”, uprawnienia do korzystania z uproszczonej księgowości (księga przychodów i rozchodów zamiast biurokratycznej i kosztownej pełnej księgowości) przez mikroprzedsiębiorstwa oraz małe i średnie firmy.

Amortyzacja i rzadziej składane deklaracje podatkowe

Zwiększyliśmy liczbę małych firm, które mogą odprowadzać zaliczki na podatek dochodowy kwartalnie zamiast miesięcznie oraz korzystać z jednorazowej amortyzacji środków trwałych.

Ulga inwestycyjna dla MŚP

Wprowadziliśmy ulgę inwestycyjną dla małych firm w wysokości równowartości 100 tysięcy euro. Stało się to możliwe dzięki ustanowieniu prawa zaliczenia w koszty jednorazowo zakupu o wspomnianej wartości.

Abolicja składkowa ZUS

ZUS będzie musiał darować długi przedsiębiorcom, którzy w latach 1999–2009 mieli zawieszoną działalność gospodarczą, ale z powodu niejasnych przepisów ZUS naliczył im wieloletnią zaległość wraz z odsetkami (często na ogromne sumy). Chodzi o zaległe składki na ubezpieczenia społeczne, zdrowotne i Fundusz Pracy za okres od 1 stycznia 1999 roku do 28 lutego 2009 roku.

Zwolnienie z VAT-u

Zwolniliśmy z obowiązku płacenia podatku VAT przedsiębiorców osiągających obroty poniżej kwoty 150 tysięcy złotych.

Skrócenie terminu zwrotu VAT-u

Skróciliśmy termin zwrotu podatku VAT ze 180 do 60 dni.

Elektroniczna deklaracja

Wprowadziliśmy ułatwienia w składaniu deklaracji podatkowych drogą elektroniczną. Przez Internet można już złożyć około 80 różnych deklaracji podatkowych.

Faktura elektroniczna

Umożliwiliśmy obrót fakturami bez konieczności używania podpisu elektronicznego. E-faktury stały się tym samym alternatywą dla faktur papierowych (dotyczy to tak samo wystawiania i przysyłania faktur, jak i ich przechowywania).

Preferencje dla małych firm

Podnieśliśmy limit obrotu koniecznego do utraty statusu „małego podatnika”. Dzięki temu więcej przedsiębiorców może korzystać z przywilejów prawnych i finansowych związanych z tym statusem.

Likwidacja sankcji podatkowej

Zlikwidowaliśmy sankcję w wysokości 30 procent w przypadku nieprawidłowego sporządzenia deklaracji podatkowej.

Korekta deklaracji

Umożliwiliśmy podatnikom skorygowanie deklaracji po kontroli podatkowej, a także ujednoliciliśmy zasady dokonywania korekt deklaracji podatkowych.

Likwidacja kaucji gwarancyjnej VAT

Zlikwidowaliśmy obowiązek wpłacania kaucji gwarancyjnej w VAT w wysokości 250 tysięcy złotych dla przedsiębiorców rozpoczynających działalność w handlu wewnątrzwspólnotowym.

Import towarów a VAT

Umożliwiliśmy rozliczanie podatku VAT z tytułu importu towarów bezpośrednio w deklaracji podatkowej, bez konieczności uiszczania go w urzędzie celnym. Poprawia to płynność finansową importerów.

Skrócenie terminów

Skróciliśmy z 3 lat do 1 roku termin powrotu do zwolnienia podmiotowego z podatku VAT w przypadku jego wcześniejszej utraty. Umożliwi to szerszej grupie podatników korzystanie ze zwolnień podmiotowych.

Zbiorcza faktura korygująca

Zliberalizowaliśmy zasady wystawiania zbiorczych faktur korygujących w przypadku udzielania rabatów okresowych. Obecnie udzielający takiego rabatu podatnik może wystawić jedną zbiorczą fakturę korygującą. Upraszcza to proces wystawiania zbiorczych faktur korygujących za dłuższe okresy, zwłaszcza w firmach o szerokim zakresie działalności.

Uznanie strat

Wprowadziliśmy prawo uznania za koszty firmy wartości zaniechanych inwestycji. Podnosi to rentowność firm, a przede wszystkim motywuje przedsiębiorstwa do inwestycji.

Niższe podatki

Zmieniliśmy na korzyść wynajmujących opodatkowanie za wynajem lokali (zmniejszenie podatku do 8 procent). Znieśliśmy 20-procentową stawkę ryczału od przychodów ewidencjonowanych z tytułu umowy najmu, podnajmu, dzierżawy, poddzierżawy lub innych umów o podobnym charakterze zawieranych poza działalnością gospodarczą. Zwolniliśmy przedsiębiorców i innych podatników osiągających m.in. dochody z najmu z obowiązku wpłaty podwójnej zaliczki na podatek dochodowy w grudniu roku podatkowego; obecnie zaliczka płatna jest w terminie do 20 stycznia następnego roku. Znieśliśmy także opodatkowanie akcyzą tzw. wyrobów akcyzowych niezharmonizowanych, jak kosmetyki, dzięki czemu radykalnie zmniejszyliśmy biurokrację podatkową, zmniejszyliśmy koszty działania firm, obniżyliśmy ceny towarów i zwiększyliśmy konkurencyjność Polski na rynku międzynarodowym. Zmniejszyliśmy

również stawkę akcyzową dla piwa produkowanego w małych browarach, ułatwiając im konkurencję z wielkimi potentatami na tym rynku.

Mniejsze obciążenia w samozatrudnieniu

Osoby, które w poprzednim roku były zatrudnione jako pracownicy, wykonując czynności, które zamierzają teraz świadczyć dla swojego pracodawcy w ramach własnej działalności gospodarczej, będą mogły płacić 19-procentową stawkę podatku dochodowego.

Zmniejszone obowiązki i koszty

Znieśliśmy obowiązek składania zabezpieczenia w przypadku importu towarów zwolnionych z podatku VAT, gdy miejscem ich przeznaczenia jest inne państwo członkowskie, a wywóz następuje w ramach wewnątrzwspólnotowej dostawy towarów. Wpływa to na poprawę płynności finansowej podatników.

Gwarancje „de minimis” Skarbu Państwa dla małych przedsiębiorców

Złagodiliśmy przepisy oraz zwiększyliśmy środki na wsparcie mikroprzedsiębiorców oraz małych i średnich firm dzięki kredytom z gwarancjami Skarbu Państwa. Docelowo suma kredytów dla MŚP może sięgnąć nawet 50 miliardów złotych. Środki finansowe będą przeznaczone dla klientów z sektora MŚP posiadających zdolność kredytową i będą udzielane do 60 procent wartości kwoty kredytu obrotowego, maksymalnie do 3,5 miliona złotych. Od gwarancji udzielonych do dnia 31 grudnia 2013 roku przedsiębiorca przez pierwszy rok nie będzie ponosił żadnych opłat. Za kolejny okres roczny wysokość prowizji będzie wynosiła tylko 0,5 procent w skali roku.

„Kredyt pod zwrot”

Wprowadziliśmy możliwość pozyskania szybkiego, taniego kredytu pod zwrot podatku VAT. Oznacza to, że w czasie oczekiwania na zwrot podatku pod sumę należności można zaciągnąć kredyt spłacany następnie przez państwo do wartości należnego podatku. Potencjalna wartość tego nowego instrumentu finansowego wynosi 70 miliardów złotych.

Likwidacja kas fiskalnych

Zlikwidowaliśmy obowiązek posiadania kas fiskalnych na odrębnych stoiskach z alkoholem w dużych sklepach.

Wspieranie działalności innowacyjnej

Zmieniliśmy ustawę o niektórych formach wspierania działalności innowacyjnej, wprowadzając takie zmienione formy wsparcia, jak:

- 1) kredyt technologiczny,
- 2) premia technologiczna,

3) prawo otrzymania statusu centrum badawczo-rozwojowego.

W ramach kredytu technologicznego można uzyskać środki na wdrożenie nowoczesnych rozwiązań technologicznych. Premia technologiczna jest formą wsparcia finansowego udzielanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Centrum badawczo-rozwojowe daje zaś prawo do tworzenia funduszu innowacyjności z comiesięcznego odpisu od przychodów uzyskanych przez dane przedsiębiorstwo.

Działania na rzecz wdrażania wyników badań na rzecz rozwoju

Umożliwiliśmy podatnikom wybór sposobu zaliczenia kosztów prac rozwojowych do kosztów podatkowych. Ułatwia to rozliczenie nakładów: co miesiąc w równych częściach w okresie nie dłuższym niż 12 miesięcy, jednorazowo w roku podatkowym albo poprzez odpisy amortyzacyjne. Poszerzyliśmy katalog nowych technologii objętych wsparciem państwa (np. nieopatentowana wiedza techniczna).

Zwiększyliśmy podstawę wyliczania premii technologicznej, zakwalifikowaliśmy do wydatków także niektóre wydatki, np. zakup gruntów.

Paragony fiskalne

Zliberalizowaliśmy zasady przechowywania paragonów fiskalnych, wprowadzając możliwość przechowywania ich w wersji elektronicznej.

Działalność charytatywna

Zwolniliśmy z podatku VAT połączenia telefoniczne i SMS-y na cele charytatywne. Zniesienie odpowiedzialności za cudze zobowiązania. Znieśliśmy odpowiedzialność podatkową wspólników spółki za osobiste zaległości podatkowe innych wspólników z tytułu działalności spółki.

Partnerstwo publiczno-prywatne (PPP)

Uchwaliliśmy dwie nowe ustawy:

- 1) ustawę o partnerstwie publiczno-prywatnym,
- 2) ustawę o koncesjach na roboty budowlane i usługi.

Dzięki nim pierwszy raz w historii ruszyły w Polsce inwestycje realizowane w formule PPP. Wcześniej nie korzystano z PPP do realizacji przedsięwzięć publicznych, w tym inwestycyjnych.

Pozyskiwanie środków z Funduszy UE

Złagodiliśmy większość przepisów i procedur pozyskiwania środków z Funduszy UE. Najważniejsze z nich to: wprowadzenie zaliczkowania przedsięwzięć finansowanych z

wykorzystaniem środków z Funduszy UE, elektroniczny nabór wniosków, zmniejszona liczba koniecznych dokumentów, odstępianie od dwuetapowości systemu realizacji projektów, zniesienie etapu formalnej oceny niektórych wniosków, wprowadzenie rozliczania dotacji nawet na podstawie częściowego zestawienia dokumentów księgowych, rezygnacja z przypisywania określonych kwot do poszczególnych wydatków.

Odrobnienie gruntów rolnych w granicach administracyjnych miast

Dzięki ustawie o odrobnieniu gruntów w miastach znacznie powiększyły się zasoby gruntów pod inwestycje budowlane. Tym samym radykalnie skrócił się też czas realizacji tych inwestycji i zmniejszyły się ich koszty.

Specustawa drogowa

Teraz, dzięki specustawie drogowej, potrzebna jest tylko jedna decyzja o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej. Wcześniej niezbędne były dwie decyzje: o ustaleniu lokalizacji drogi oraz pozwoleniu na budowę. Ustawa ułatwia też wywłaszczenia, wprowadza finansowe zachęty do opuszczenia nieruchomości oraz nakłada kary na urzędy zwlekające z wydawaniem decyzji.

IV. UPROSZCZENIA DLA INWESTORÓW

Reforma Prawa Zamówień Publicznych – celem jest m.in. ograniczenie liczby przetargów rozstrzyganych wyłącznie na podstawie najniższej ceny, wprowadzenie prawa waloryzacji wartości umów, ze względu na zmiany wskazanych elementów umowy oraz ochrona podwykonawców dużych firm, szczególnie przy robotach budowlanych. Wprowadzono zasadę, że w przypadku, gdy wykonawca zamówienia nie zapłaci swoim kontrahentom, podmiot publiczny – zamawiający – zapłaci im z pominięciem lub z potrąceniem wynagrodzenia wykonawcy. Nowe przepisy mają szczególnie pozytywne znaczenie dla mikroprzedsiębiorstw oraz małych i średnich polskich firm.

Utrzymanie miejsc pracy w firmach dotkniętych kryzysem – ustawa antykryzysowa mająca na celu wspieranie utrzymania miejsc pracy w przedsiębiorstwach przeżywających trudności finansowe. Po jej przyjęciu przedsiębiorstwa mogły liczyć na dopłatę do funduszu płac z budżetu państwa po to, by mimo trudności nie zwalniały pracowników. Granty były przewidziane zarówno na współfinansowanie utrzymania etatów, jak na szkolenia pracowników w czasie przestoju.

Specustawy: kolejowa, EURO 2012 i LNG

Rozwiązania podobne do rozwiązań ze specustawy drogowej przyjęliśmy też w przypadku budowy obiektów na EURO 2012, budowy infrastruktury kolejowej oraz terminalu LNG w Świnoujściu.

Skrócenie terminów w prawie ochrony środowiska

Skróciliśmy m.in. czas wydawania decyzji środowiskowej z 300 do 100 dni, dzięki czemu zostało odblokowanych wiele inwestycji infrastrukturalnych.

Ułatwienia budowlane

Zlikwidowaliśmy m.in. obowiązek zawiadamiania o zakończeniu budowy Państwowej Inspekcji Pracy oraz obowiązek uzgadniania projektu budowlanego z rzeczoznawcą BHP. Wprowadzono również elektroniczny rejestr postępowań w sprawach pozwoleń na budowę.

Ograniczenie skokowych podwyżek w opłatach za użytkowanie wieczyste

Radykalnie ograniczyliśmy możliwości stosowania skokowych podwyżek opłat za użytkowanie wieczyste dla osób fizycznych i podmiotów prawnych.

V. MNIEJSZA BIUROKRACJA

Przyspieszenie pracy sądów.

Wprowadziliśmy protokół elektroniczny, czyli nagrywanie rozpraw sądowych. Rozprawa prowadzona przy użyciu zapisu audio-wideo trwa o mniej więcej jedną trzecią krócej niż taka sama rozprawa protokolowana tradycyjnie, czyli przez protokolantów.

„e-Sąd”

Ustanowiliśmy sądy elektroniczne, dzięki czemu radykalnie przyspieszono rozpatrywanie spraw dotyczących sporów, zwłaszcza o małej wartości, odciążając sądy od nadmiaru podobnych spraw.

Krajowy Rejestr Sądowy przez Internet

Wprowadziliśmy internetowy dostęp do informacji z KRS-u. Pobrane druki mają moc zrównaną z mocą dokumentów wydawanych przez Centralną Informację KRS. Księgi wieczyste przez Internet

Stworzyliśmy internetowy dostęp do informacji zawartych w księgach wieczystych. Elektroniczny Monitor Sądowy i Gospodarczy

MSiG jest wydawany już jedynie w formie elektronicznej, w formacie PDF, co ułatwia przeszukiwanie i wydruk dokumentu. Dodatkowo, dzięki przyjętym zmianom, przedsiębiorcy zostali zwolnieni z obowiązku przechowywania papierowych wersji Monitora.

Sądownictwo arbitrażowe

Usprawniliśmy i przyspieszyliśmy przebieg postępowania arbitrażowego, co odciążyło sądownictwo powszechne. Zmian dokonano w ramach Kodeksu postępowania cywilnego.

Elektroniczny notariusz

Umożliwiliśmy przyjmowanie przez notariusza na przechowanie dokumentów elektronicznych poprzez stworzenie depozytu elektronicznego.

Elektroniczny komornik

Wprowadziliśmy elektroniczną pracę komorników.

Ochrona nabywców mieszkań

Ustanowiliśmy przepisy chroniące konsumentów przed utratą pieniędzy wpłacanych na zakup mieszkania w przypadku trudności finansowych deweloperów.

Przepisy antyspreadowe

Udzieliliśmy pomocy kredytobiorcom w spłacie zobowiązań bankowych zaciągniętych w walutach obcych.

Leasing konsumencki

Zmieniliśmy przepisy, w tym podatkowe, wprowadzając prawo stosowania leasingu konsumenckiego.

Naziemna Telewizja Cyfrowa

Wprowadzenie dostępu do kilkudziesięciu bezpłatnych kanałów programów naziemnej telewizji cyfrowej, co stało się rewolucją w przemyśle audiowizualnym, a także polepszyło jakość odbioru telewizji przez klientów stacji telewizyjnych. Spowodowało to także korzyści dla przedsiębiorców, operatorów TV zwiększając zasięg oraz dostęp do telewizji interaktywnej (hybrydowej) oraz współpracę przedsiębiorcami kooperującymi z telewizją i wykorzystującymi w swojej działalności gospodarczej przekaz TV.

Pomoc w związku z klęskami żywiołowymi

Uchwaliliśmy ustawę przeciwpowodziową. W miejsce tymczasowych przepisów wprowadziliśmy stałe rozwiązania, które regulują zakres i zasady wsparcia m.in. dla przedsiębiorców i rolników, ale także pozostałych osób, nieprowadzących działalności gospodarczej czy rolniczej.

Ułatwienia podatkowe dla konsumentów

Umożliwiliśmy zwrot podatku VAT podróżnym nie tylko w formie gotówkowej, ale także w formie bezgotówkowej. Wydłużyliśmy też okres dokonywania korekt podatku.

Upadłość konsumencka

Uchwaliliśmy ustawę ustanawiającą przepisy o upadłości konsumenckiej, zbliżone do przepisów dotyczących upadłości przedsiębiorców.

Suplement.

W swojej działalności legislacyjnej zgłosiłem również projekty ustaw, które nie zostały od razu przyjęte przez rząd, czy uchwalone przez Parlament, ale zasadniczo wpłynęły na postrzeganie wagi procesu deregulacji w Polsce dając swoje efekty w czasie późniejszym. Były to m.in.:

- **Kodeks pracy dla małych i średnich przedsiębiorstw**, który był zbiorem przepisów uwalniających najmniejsze firmy od obciążeń, na które mogą sobie pozwolić tylko duże przedsiębiorstwa;
- **„Pakiet Startowy”** proponujący „wakacje ubezpieczeniowe” i „kredyt podatkowy”, czyli zwolnienie przez dwa lata nowo zakładanych firm z obowiązku płacenia należności podatkowych i składowych na ZUS;
- **Kasowe podatki** - reformę polskiego systemu podatkowego poprzez wprowadzenie kasowej, a nie memoriałowej metody płacenia wszystkich podatków VAT, CIT i PIT, przez wszystkich podatników, co miało wprowadzić zasadę płacenia wszystkich podatków dopiero po otrzymaniu zapłaty za towar lub usługę, a nie przed;
- **Promocja zagraniczna i wspieranie polskich przedsiębiorców** – projekt ustawy o promocji polskiej gospodarki, która miała na celu stworzenie kompleksowego systemu promocji gospodarki oraz wspierania polskich przedsiębiorców za granicą;
- **Ustawa „o inwestycjach celu publicznego”**, czyli tzw. ustawa o inwestycjach liniowych (korytarzowych) mająca usprawnić przedsięwzięcia związane z budową i utrzymaniem takich budowli, jak gazociągi, ropociągi, wodociągi, linie energetyczne, linie kolejowe, drogi i autostrady.

Podsumowanie.

Czytelnik, po przeanalizowaniu wyżej przytoczonych przykładów deregulacji prawa i odbiurokratyzowania procedur administracyjnych sam może sprawdzić, których przepisów w systemie prawa już nie ma, które są, lecz znów zmieniono je na niekorzyść obywateli i przedsiębiorców, a które nawet i są, owszem obowiązują, ale nie są przez administrację publiczną stosowane. Wnioski nasuną się same.

W kontekście całości trzeba zauważyć, iż inicjatywy deregulacyjne przeprowadzało wiele ekip rządzących Polską po 1989 roku, choć owszem, najszerszą, najgłębszą i najbardziej odważną deregulację dokonała ekipa, w której i ja byłem, za czasów rządów premiera Donalda Tuska (i z tego okresu są podane przykłady). Tak więc wygląda na to, że nie w samej chęci dokonywania deregulacji jest problem, lecz w możliwości (w tym przypadku niemożliwości) utrzymania zmian na stałe, a przynajmniej w długim okresie czasu, w polskim systemie prawa. Innym problemem jest mentalność urzędnicza ora pragmatyka urzędnicza, które dąży do przywrócenia, a nawet zwiększenia regulacji, co w zasadzie zawsze się udaje, bowiem kiedy do władzy dochodzi nowa ekipa rządząca, zwłaszcza

mniej liberalnie nastawiona do państwa i prawa, to siły antyregulacyjne wygrywają. I tak o to wszystko zaczyna się od nowa. Problemem więc jest to, że deregulację traktuje się w Polsce, jako akcję, a nie jako stały i ciągły proces rządzenia! Minimum zatem co należałoby zrobić, to prawne wpisanie deregulacji w zasady techniki prawodawczej państwa, inaczej „praca Syzyfa” nie będzie miała końca.

Adam Szejnfeld
Senator RP

Publikacja została przygotowana przez autora na podstawie wiedzy i materiałów własnych oraz wydawnictwa pt. „Lepsze Prawo = Więcej Wolności”, przygotowanego pod redakcją Adama Szejnfelda, opublikowanego przez Platformę Obywatelską, nr ISBN 978-83-63874-21-6.